

Sveučilište u Zagrebu, Grafički fakultet

BAROK U ITALIJI

Seminar iz predmeta Likovna Grafička kultura

Iris Erlić

Zagreb, studeni 2023.

Barok je umjetnički pravac koji nastaje u Rimu između 1620. i 1600. godine. Naziv je nastao od portugalske riječi barocco što se prevodi kao golem biser nepravilnog oblika. Obilježava bogati, raskošni, pozlaćeni stil. Iako je nastao u Italiji, brzo se proširuje i na ostale zemlje: Nizozemska, Španjolska, Francuska,... U katoličkim zemljama barok je vrijeme protureformacije. Kao reakcija na protestantizam dolazi do katoličke obnove gdje novi crkveni red, isusovci intenzivno gradi i obnavlja crkve i to upravo u baroknom stilu. Barok, kao i svaki stil simbolizira određena vrsta objekta što je u ovom slučaju barokni dvorac. Primjenjuje se sakralna arhitektura. Grade se crkve, samostani te se preuređuju stare crkve. Ono što karakterizira baroknu arhitekturu je unutarnje uređenje crkve, kupole su najčešće u tlocrtu i presjeku elipse,...

Primjeri:

Trg sv. Petra, Rim, 17.st.

Crkva San Carlo Alle Quattro Fontane, 17.st.

Il Gesu, Rim, druga polovica 16. st.

Sveučilište u Zagrebu, Grafički fakultet

U Baroku se razlikuju dva načina gradogradnje. Prvi uključuje gradnju širokih ulica za kočije i pješake, obrubljene raskošnim pročeljima palača usmjerenih prema nekom cilju. Drugi podrazumijeva velike trgove, uglavnom ovalnog oblika s kipovima i skupinama kipova i fontana.

Primjeri:

Piazza del Popolo, Rim

Fontana di Trevi, Rim, početak 18. st.

Barokna umjetnost je odgovor na novo shvaćanje svijeta, prirode i položaja čovjeka. Karakteristika barokne umjetnosti je stvaranje iluzije scenografskog karaktera. Barokna skulptura je u međuodnosu s prostorom oko nje. Dinamična je i puna energije te u kombinaciji sa slikarstvom stvara iluziju scenografije. Također, baroknu skulpturu obilježavaju slikovite i razigrane cjeline, različite vrste materijala, duboka modelacija, bogata količina draperija,... Prisutne su u crkvama, palačama, dvorcima, balkonima, i dr. Teme skulptura su religijske, mitološke, portretne i nadgrobne. Najpoznatiji kipar baroka je Gian Lorenzo Bernini koji je bio upoznat s renesansnim humanizmom i teorijom, pa se u njegovim skulpturama odlikuju važnost gesta i ekspresija emocija.

Primjeri:

Skulptura "David",

Skulptura "Apolon i Dafne"

Barokno slikarstvo karakteriziraju nemir i dinamičnost. Koristi se dijagonalno kompozicijsko usmjerenje. Prisutan je kontrast svijetlog i tamnog poznatijeg kao chiaroscuro. To je način oblikovanja primjenom preljeva svjetlosti i sjene na plohama predmeta, osobito na izbočenim i udubljenim oblinama radi postizanja privida prostora i plastične punoće oblika. Svijetlo ima izuzetno važnu ulogu jer izdvaja i naglašava detalj motiva dok je ostatak slike u tami. Koriste se potezi s mekanim prijelazima bez naglašavanja kontura. Teme slika su kao i u kiparstvu, religijske i mitološke a javljaju se i neke nove poput pejzaža i mrtve prirode. Pojedini elementi slike su izvan kadra. Kompozicije su često jako složene, s mnogo likova slobodno raspoređenih. Aktivan je i iluzionizam tj. Slikanje na način da se koristi perspektiva koja daje dojam "rastvaranja" zidova i kupola. Također sugerira da se unutarnji prostor crkve ili dvorca prelijeva i stapa s vanjskim okolišem. Najznačajniji i prvi barokni slikar je Michelangelo Merisi da Caravaggio. Glavni motiv njegovih slika je ljudski lik.

Primjeri:

Pozivanje sv. Mateja, ulje na platnu, Rim

Obraćanje sv. Pavla,

Rembrandt van Rijn, također je značajni barokni slikar koji istražuje unutarnje duhovno bogatstvo. Koristi zlatno-smeđe boje i dramatičan odnos proboja zrake svjetlosti u mračan dio slike. Njegova slika "Noćna straža" je jedna od najuspješnijih baroknih djela s pokretom i svjetlosti.

Noćna straža, ulje na platnu

Javljaju se i novi tipovi namještaja (komoda, kabinetski ormarić) koji guraju dominantnu ulogu škrinje. Kabinetski ormarić posebno je karakterističan za 17. st. brojni kolekcionari sakupljali su razne zbirke kurioziteta koje su predstavljale dostignuća tog vremena.

Primjeri:

LITERATURA

<https://www.rudarska.hr/povijest-arhitekture-i-umjetnosti/>

<https://www.muo.hr/barok-2/>